

STORTINGET

Innst. 128 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:43 S (2021–2022)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby og Grunde Almeland om diplomatisk boikott av store idrettsarrangementer organisert i autoritære stater

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen sikre at ingen representanter for det offentlige Norge besøker vinter-OL eller de paralympiske lekene i Beijing i 2022.
2. Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi som gir føringer for norsk bruk av diplomatisk boikott i forbindelse med store internasjonale sportsarrangementer organisert av autoritære regimer.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Eva Kristin Hansen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Bengt Fasteraune, fra Fremskrittspar-

tiet, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Astrid Aarhus Byrknes, viser til at representantforslaget omfatter både et krav om at regjeringen sørger for at Norge ikke har noen offentlig representasjon ved de kommende olympiske vinterlekene i Beijing, og at regjeringen igangsetter utformingen av en ny strategi for bruk av diplomatisk boikott av idrettsarrangementer organisert av autoritære regimer.

Komiteen deler forslagsstillernes synspunkt om at den stadig hyppigere tildelingen av internasjonale mesterskap til land med kritikkverdige menneskerettighetssituasjoner er en utfordring. Komiteen vil like fullt understreke at det er idretten selv som foretar valg av vertsland for slike arrangementer.

Komiteen oppfatter at diplomatisk boikott som virkemiddel ikke er ment å ramme norske utøvers idrettsdeltagelse, men handler om det offisielle Norges tilstedeværelse ved internasjonale arrangementer. Diplomatsk boikott blir, på denne måten, et utenrikspolitisk virkemiddel, som samtidig har symbolske konsekvenser også for idretten.

Komiteen viser videre til at det følger av Grunnloven § 2 første ledd at utenrikspolitikken, herunder Norges diplomatiske representasjon, faller under regjeringens prerogativ. Det har derfor verken vært norsk sedvane å gjennomføre diplomatisk boikott av idrettsarrangementer eller at Stortinget instruerer regjeringen til å gjøre dette.

Komiteen peker på at regjeringen, på Norges vegne, gjennom ordinært diplomati, formidler norske synspunkter og verdier, også om menneskerettighetsspørsmål i andre land.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at stater som utøver forfølgelse og andre alvorlige menneskerettighetsbrudd, i økende grad bruker internasjonale sportsarrangement for å styrke sin egen posisjon både i eget land og internasjonalt.

Dette medlem mener at diplomatisk boikott av slike arrangement bør være et aktuelt virkemiddel for norske myndigheter, for å ta tydelig avstand fra de alvorlige forholdene og legge press på de respektive myndigheter. Idrettsutøvere og de respektive idrettsforbundene har et selvstendig ansvar for å avgjøre om de deltar på internasjonale arrangementer eller ikke. Men som forslagsstillerne påpeker, bør også norske myndigheter vurdere om deres besøk og tilstedeværelse ved slike arrangement bidrar til å legitimere autoritære regimer. Dette medlem mener en slik vurdering må ta opp i seg flere kompliserte etiske, politiske og praktiske spørsmål, og bør bero på en helhetlig strategi. Eksempler på slike spørsmål er hvilke forhold som er alvorlige nok til at diplomatisk boikott skal være aktuelt, hvor effektiv signaleffekten overfor de respektive stater vil være, om det finnes andre mer egnede virkemidler og hvor store konsekvensene for Norges selvstendige interesser er.

Komiteens medlem fra Rødt understreker at Rødt støtter idretten som arena for kontakt på tvers av landegrenser, kulturelle forskjeller og politiske konfliktlinjer, til glede for publikum og utøvere fra hele verden, men at pengebruk, åpenhet, miljøhensyn, menneskerettigheter og arbeidsvilkår må ivaretas på en langt bedre måte enn i dag dersom store idrettsarrangementer som OL og VM skal være forsvarlige og bærekraftige på lang sikt.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt støtter forslaget om at den norske regjeringen ikke reiser til vinterlekene i Beijing. Disse medlemmer vil samtidig på det sterkeste advare mot doble standarder når det gjelder menneskerettigheter, der man straffer stater som undertrykker egen befolkning, men samtidig gir fripass til stater som står bak drap, lemlesting og tortur av andre lands befolkning, bare fordi disse statene behandler egen befolkning bedre.

Disse medlemmer understreker videre at dersom et NATO-medlem som Norge går inn for en strategi for diplomatisk boikott av internasjonale idrettsarrangementer som freder NATO-land som beviselig er skyldige i alvorlige folkerettsbrudd, drap på sivile og systematisk tortur mot til sammen millioner av mennesker, og som kun rammer stater det er bekvemmelig for NATO å ramme, så vil det være svært lett gjennomskuelig og lite formålstjenlig dersom målet er å fremme menneskerettigheter.

Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti og Rødt støtter kritikk av brudd på menneskerettighetene og folkeretten uavhengig av allianseforhold og uavhengig av om staten det gjelder er NATO-alliert eller står på motsatt side av hovedskillet som i dag preger internasjonal politikk. Samtidig viser disse medlemmer til skiftende norske regjeringers konsekvente praksis med å aktivt eller stilltiende akseptere selv de alvorligste forbrytelser og menneskerettighetsbrudd når de begås av NATO-allierte. Det er derfor avgjørende at et eventuelt forslag fra regjeringen til strategi for bruk av diplomatisk boikott mot store internasjonale idrettsarrangementer blir fremmet som sak for Stortinget slik at det legges til rette for en demokratisk og opplyst debatt i offentligheten og på Stortinget.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide og komme tilbake til Stortinget med en strategi som gir føringer for norsk bruk av diplomatisk boikott i forbindelse med store internasjonale sportsarrangementer organisert av autoritære regimer og stater som begår alvorlige menneskerettighetsbrudd og folkerettsbrudd mot egen eller andre lands befolkning.»

Komiteens medlem fra Venstre vil understreke at både fotball-VM i Qatar og OL i Beijing er eksempler på autoritære regimer som strategisk bruker internasjonale sportsarrangementer for å legitimere sitt eget styresett. Dette forsterker behovet for en helhetlig og langsiktig norsk strategi for bruken av diplomatisk boikott i slike situasjoner. En strategi vil både sikre forutsigbarhet under skiftende regjeringer og gi Stortinget en anledning til å bidra til å utforme en slik strategi.

Dette medlem mener at diplomatisk boikott bør brukes med omhu, og at terskelen bør være høy, og at boikotten bør skje i samarbeid med andre nære allierte og partnere.

Dette medlem vil videre understreke at Norge også tidligere har brukt diplomatisk boikott som et politisk virkemiddel, blant annet i forbindelse med OL i Moskva i 1980, gjennomført av Ap-regjeringen til statsminister Odvar Nordli.

Dette medlem mener at den økte bruken av internasjonale idrettsarrangementer av ulike autoritære regimer for å fremme egne politiske agendaer, såkalt «sportsvasking», har vokst som en internasjonal utfordring, og at dette gjør at Norge må ta en ny vurdering av omstendigheter der bruken av diplomatisk boikott er legitimt.

Dette medlem vil også framheve at selv om regjeringen under § 26 i Grunnloven er sikret prerogativ i utenrikspolitikken, så er ikke paragrafen absolutt på hvilke områder og på hvilket nivå dette prerogativet ut-

øves. Dette medlem viser til at Stortinget jevnlig uttaler seg og fremmer forslag som påvirker regjeringens utenrikspolitiske innretning. I denne sammenheng ønsker dette medlem å vise til Forslag 3 fremmet av daværende stortingsrepresentant og nåværende utenriksminister Anniken Huitfeldt, på vegne av Arbeiderpartiet, i forbindelse med behandlingen av Meld. St. 17 (2017–2018) Partnerland i utviklingspolitikken. Forslagets ordlyd var «Stortinget ber regjeringen stille krav til alle partnerland om framgang i arbeidet for åpenhet, presse-, ytrings-, tros- og religionsfrihet». Forslaget ble vedtatt mot stemmene fra de daværende regjeringspartiene. Dette medlem opplever ikke at det ligger vesentlig tyngre føringer for norsk utenrikspolitikk i forslagene til behandling i dette konkrete representantforslaget enn i for eksempel det forslaget som ble fremmet av daværende stortingsrepresentant, nåværende utenriksminister, Anniken Huitfeldt.

Dette medlem vil videre påpeke at Folkerepublikken Kina allerede i 2008 var vertskap for OL, under forutsetningen om at lekene skulle bidra til å bedre menneskerettighetssituasjonen i Kina. I denne sammenheng viser dette medlem til rapporter fra Amnesty International og Human Rights Watch som peker på at situasjonen har forverret seg siden 2008, og at vilkårene for frihet og menneskerettigheter har blitt betraktelig verre siden Xi Jinping tok makten i 2013. Dette medlem viser til at siden Kina ble tildelt vinter-OL i 2015, har masseinterneringen av uigurer blitt mer utbredt, Hongkongs begrensede demokrati blitt avskaffet, og forsøkene på å viske ut tibetansk kulturarv og språk forsterket. Dette medlem vil også minne om at Stortinget har opplevd to cyberangrep gjennomført av fremmede makter siden lekene ble tildelt, hvorav ett ble attribuert Folkerepublikken Kina fra offisielt norsk hold.

Dette medlem vil videre påpeke at Norge ikke er alene om å debattere bruken av diplomatisk boikott, og at Norges nære allierte og partnere i Danmark, USA, Storbritannia, Canada, Australia og Litauen alle har besluttet å gjennomføre en diplomatisk boikott av lekene. Dette medlem mener Norge bør slutte seg til dette fellesskapet og gjennomføre en diplomatisk boikott i denne situasjonen.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at ingen representanter for det offentlige Norge besøker vinter-OL eller de paralympiske lekene i Beijing i 2022.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi som gir føringer for norsk bruk av diplomatisk boikott i forbindelse med store internasjonale sportsarrangementer.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til den negative utviklingen i menneskerettighetssituasjonen i Kina. Interneringen og undertrykkningen av muslimske uigurer, den systematiske indoktrineringen av barn i Tibet og det stadig strammere grepet om befolkningen i Hongkong er noen eksempler på menneskerettighetsbruddene i dagens Kina, som blant annet Den norske Tibet-komité lenge har varslet om.

Dette medlem viser videre til den såkalte World Watch List for 2022 som nylig ble publisert av organisasjonen Open Doors, som også avdekker hvordan kinesiske myndigheter strammer grepet om landets nærmere 100 millioner kristne. Blant annet er 3 000 kirker stengt ned i forbindelse med pandemien, og lite tyder på at de vil åpnes igjen i etterkant av krisen.

Dette medlem støtter at Norge viderefører en aktiv dialog med kinesiske myndigheter, der man aldri unnlater å ta opp Kinas brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Dette medlem vil presisere at fortsatt kontakt og dialog ikke innebærer at man bør stille opp innenfor de propagandarammene som vi vet kinesiske myndigheter legger opp til rundt OL.

Dette medlem ser ingen grunn til at den norske regjeringen skal kaste politisk glans over det stadig mer totalitære kinesiske regimet, og vil oppfordre regjeringen å droppe eventuelle planlagte Kina-reiser under OL.

Dette medlem vil ikke støtte en instruksjon av regjeringen fra Stortingets side i dette spørsmålet, da det særlige ansvaret for utenrikspolitikken som regjeringen er gitt i Grunnloven, tilsier en varsomhet med å gjøre det. Samtidig vil dette medlem understreke oppfordringen om å lytte til de klare rådene om at representanter for norske myndigheter ikke bør stille opp i Beijing under de nært forestående olympiske lekene.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utarbeide og komme tilbake til Stortinget med en strategi som gir føringer for norsk bruk av diplomatisk boikott i forbindelse med store internasjonale sportsarrangementer organisert av autoritære regimer og stater som begår alvorlige menneskerettighetsbrudd og folkerettsbrudd mot egen eller andre lands befolkning.

Forslag fra Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sikre at ingen representanter for det offentlige Norge besøker vinter-OL eller de paralympiske lekene i Beijing i 2022.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi som gir føringer for norsk bruk av diplomatisk boikott i forbindelse med store internasjonale sportsarrangementer.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:43 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby og Grunde Almeland om diplomatisk boikott av store idrettsarrangementer organisert i autoritære stater – vedtas ikke.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 1. februar 2022

Ine Eriksen Søreide

leder

Hårek Elvenes

ordfører

VEDLEGG

**DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT**

Utenriksministeren

Utenriks- og forsvarskomiteen
v/leder Ine Eriksen Søreide
Stortinget
0026 Oslo

Oslo, 7. januar 2022

Uttalelse fra Utenriksdepartementet ang. Dokument 8:43 S (2021-2022) – representantforslag fra representanten Guri Melby og Grunde Almeland.

Jeg viser til Utenriks- og forsvarskomiteens brev 14. desember 2021 om Dokument 8:43 S (2021-2022) fra representanten Guri Melby og Grunde Almeland.

Styrking av menneskerettighetene internasjonalt er høyt prioritert i norsk utenriks- og utviklingspolitikk.

Regjeringen er enig i at menneskerettighetssituasjonen i Kina er svært bekymringsfull og at det er viktig å holde kinesiske styresmakter ansvarlig. Vi balanserer derfor stille, men tydelig diplomati og offentlig kritikk. Vi er tydelige og benytter oss av hele bredden av virkemidler og tiltak.

Vi viser hva vi står for ved å snakke med og møte de vi er uenige med. Fordi vi har en bred dialog med kinesiske myndigheter, har vi også mulighet til å diskutere tema hvor vi er uenige.

Menneskerettigheter er en viktig del av vår dialog med Kina. Norge har jevnlig uttrykt bekymring for menneskerettighetssituasjonen, særlig i Xinjiang og Hongkong. Dette stod senest på dagsorden da Kinas spesialrepresentant for europeiske saker besøkte Norge i begynnelsen av desember. Vi oppfordrer kinesiske myndigheter til å respektere menneskerettighetene, stoppe vilkårlig frihetsberøvelse av uigurer og andre minoriteter og tillate uhindret adgang til regionen for FNs høykommissær for menneskerettigheter. Utviklingen i Hongkong er svært bekymringsfull. De nylig avholdte valgene bidro til å svekke demokratiet og begrenset befolkningens innflytelse. De nylige stengningene av uavhengige mediehus viser at ytringsfriheten er under sterkt press.

Ytringsfrihet er en grunnleggende menneskerettighet og frie medier er avgjørende for ytringsfrihet og tilgang på informasjon i et hvert samfunn. Norge har i mange år hatt fokus på menneskerettighetssituasjonen i Qatar og myndighetene i Qatar er derfor godt kjent med norske synspunkter. Vi har tatt opp menneskerettighetsspørsmål med Qatar både i FN-sammenheng, i ILO og i direkte dialog med myndighetene.

Norge har i flere runder gitt anbefalinger til Qatar i FNs menneskerettighetsråd. Senest i midten av november 2021 uttrykte utenriksminister Huitfeldt og statssekretær Thune i Utenriksdepartementet bekymring for menneskerettighetssituasjonen og særlig gjestearbeidernes situasjon i Qatar i samtaler med deres qatarske motparter. Dette har også Norges ambassade i Abu Dhabi (som også dekker Qatar) gjort ved flere anledninger.

Vi har sett visse positive endringer i Qatar på menneskerettighetsfeltet de siste par årene, særlig lovendringer som vil kunne bedre forholdene for migrantarbeiderne i landet. Forberedelsene til fotball-VM i 2022 har dessuten skapt et konstant søkelys på Qatar, takket være også norsk presse. Selv om viktige lovendringer faller på plass, gjenstår det imidlertid å se hvorvidt disse gjennomføres etter forutsetningene. Arrestasjonen av norske journalister i november 2021 er et eksempel på at ytrings- og pressefriheten står langt tilbake i landet.

Det er lang tradisjon for at den norske regjeringen er til stede på olympiske og paralympiske leker som Norges idrettsforbunds gjester. Dette har vært tilnærmingen også når OL har vært i land som har en annen styreform enn oss, og i land vi er politisk uenige med. Det er fremdeles mye som er uklart når det gjelder det praktiske opplegget for OL i Beijing. Politisk deltakelse avhenger av at pandemibegrensningene ikke blir så strenge at det ikke blir naturlig å reise.

Norge har ingen tradisjon for diplomatisk boikott av idrettsarrangement. Regjeringen mener terskelen for å benytte slike virkemiddel må være svært høy og viderefører denne linjen.

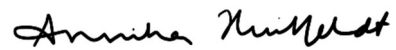
I en tid med økt geopolitisk rivalisering og uforutsigbarhet er Norge tjent med en konstruktiv seksjonering av utenrikspolitikken. En bør unngå at uenighet mellom land på enkeltområder stenger dører for dialog, samarbeid og kontakt på andre. Det forhindrer ikke at Norge kan og skal være tydelig i sin kritikk mot blant annet brudd på menneskerettighetene i møte med autoritære regimer. Snarere tvert imot.

Åpen dialog og meningsbryting betyr heller ikke å kompromisse på våre verdier og standpunkter. Dialogen er nødvendig for å stå opp for våre verdier i arbeidet med utenrikspolitikken, enten det gjelder fremme av pressefrihet, beskyttelse av uavhengige domstoler, retten til å ytre og organisere seg i frivillige organisasjoner og uavhengige fagforeninger, eller i beskyttelse av menneskerettighetsforsvarere.

Eventuell bruk av diplomatisk boikott vil være en ren politisk beslutning som må vurderes fra gang til gang. Idrett og politikk bør etter Regjeringens syn, i tråd med norsk tradisjon, i minst mulig grad blandes sammen.

Utenriksdepartementet anser det derfor ikke som hensiktsmessig å utarbeide en strategi som gir føringer for norsk bruk av diplomatisk boikott.

Med vennlig hilsen

Anniken Huitfeldt

